

EDITORIAL

Rebelar-se, pero lo justet

Els ultims dies del passat mes han segut vertiginosos en les notícies sobre els impostos que regularment paguem els ciutadans. Tot començà quan el lider andalus, senyor **Bonilla**, anunciava una baixada d'imposts i la supressio de l'impost de patrimoni. El nostre "lider", el senyor **Puig**, posà el crit en el cel aprofitant que tenia de visita per **Valencia** al president del govern espanyol i superior seu en el partit. "Genuflex" ixque acusant d'insolidaris als qui advocaven per una baixada d'imposts i demanant penalisacions per a determinades comunitats autonomes; com es tristament habitual, sempre sumissos seguidors del govern central i de les decisions que este prenga.

No havien passat ni 48 hores quan el president Puig, en el debat sobre l'estat de la "Comunitat" en les **Corts Valencianes**, feya un inesperat anunci: ell, a pesar del seu "vassallage" a **Sánchez**, tambe s'apuntava a baixar impostos, unes mides que aniran lligades a les declaracions de la renda i el IRPF. Els analistes polítics no han tardat en explicar esta insolita rebelia en una previsio de vot a la baixa: si perguera la poltrona en les proximes eleccions per mantindre una llealtat cega als seus superiors de **Madrid** poc consol trobaria en les palmadetes en l'esquena i rascades baix de l'orella per part del seu partit.

La llastima es que no s'atreuixca a anar mes llunt i es pose a nivell europeu en qüestio impositiva suprimint el **impost de transmissions** i la tributacio per **patrimoni**; especialment el primer, pel qual actualment se paga dos vegades per la possessio dels mateixos bens. I si l'excusa es allo del "**benestar social**", podria estar sabedor de les eternes esperes en sanitat, dels barracons en les escoles, dels llargs periodos per a resoldre un expedient de dependencia, i aixina un llarc etc., i dedicar mes esforços a solucionar estos temes, en conte de centrar la seua gestio en repartir **bonificacions i dadives** a discrecio, especialment aquelles que van dirigides a determinats grups d'edat i/o socials dels quals busca el vot. Sí, les eleccions municipals i autonòmiques son el punt marcat en l'horiso que està fent tremolar "d'activitat" la politica valenciana i espanyola.

Ara be, ¿realment estes polítiques recaptatories son afrontades en inteligencia i en equitativitat? A pesar de l'insistencia en que se tracta de que pague mes el que mes te, la realitat es que tambe paga mes el que mes treballa, el que mes aforra, el que mes comedit es en el balafiament de recursos..., es dir, que paguen mes tots, tractant de potentats a simples jornalers. Tots manco ells, els **polítics**, la superclasse d'este país, que s'autoassigna prebendes inexplicables. Aixina, per eixemple, alcaldes de

pobles menuts guanyen sous d'eixecutius de multinacionals, ¿i qué dir dels **congressistes** i **senadors**?, perque ¿en quants anys es poden jubilar?, ¿quines dietes tenen assignades, a banda del sou?; i, per a fer el seu treball, ¿de veres necessiten l'ultim model d'ipad o d'iphon?, ¿per a qué?, ¿per a, en acabant, equivocar-se a l'hora de triar entre dos botons per a votar en el Congrés?

Per una atra part, a l'hora d'enfrontar-se als seus amos, Puig tambe podria fer-ho en uns atres temes. ¿Es perque en Madrid no estan per la labor de donar-nos d'una vegada per totes el **Dret Civil valencià** per lo que Puig no se dignà a mencionar-ho en el debat sobre l'estat de la "Comunitat"?

¿i qué dir de la **llengua**? A ningú se li escapa ad estes altures que aci parlem lo que volen en Madrid. **Barcelona propon i Madrid dispon**, que al cap i a la fi es d'a on reben les seues ordens els lidere locals (lleuant a **Compromís**, que te conexio directa en els seus amos catalans). **Lerma, Zaplana, Camps...**, tots ells sabien, com Puig ho sap —perque tan bovos no son—, que impondre el catala els lleva vots en Valencia, pero ahi està la politica que han fet, sumissa a qui nos vol destruir com a poble, començant per la llengua.

Aço du al cas recent de la **professora de musica** que, a dos anys de la jubilacio, s'ha quedat sense plaça —per cert, d'una modalitat prou selectiva—. El motiu: no tindre l'homologacio en "valencià-no" que ara s'exigix als docents. Sent com som defensors a ultrança de que qualsevol ciutadana que s'afinca, empadrona, viu i treballa en la nostra terra deu ser competent en els dos idiomes oficials, sobre tot si treballa en l'administracio publica, en principi hauriem de mostrar el nostre acort en la decisió de la **Conselleria**: si porta casi quaranta anys ensenyant en un centre d'estudis valencià, hauria d'haver-se molestat en deprendre el valencià. Pero, ¿espera!, l'informacio diu que la professora es **valenciaparlant**, com ho son els seus fills. Llavors, ¿quín es el problema? Que no te el titul oficial. ¿Per qué no el te? Puix, com tants valenciaparlants, o ha suspes els examens o ni tan sols s'ha presentat sabent que, si no se catalanisa, no aprovarà. Això si, si fas un curset d'angles i aproves el nivell B2, Conselleria considera que pots impartir la teua assignatura en eixa llengua; pero si eres valenciaparlant no, perque no dius *amb*, ni *aleshores*, com mana *Madrilona*.

Estes aberracions i moltes mes que no caben en est espai son producte de patir una autentica casta politica tan **superbia i despota** en els ciutadans d'a peu com **acomplexada i servil** davant dels seus "amos" foraneus.

PUBLICACIO EN
LLENGUA
VALENCIANA

LA CITA

No es noble la rebelio per si mateixa, sino per lo que exigix.

Albert Camus

SUMARI

- 1
• EDITORIAL: **REBELAR-SE, PERO LO JUSTET**
- 2
• LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
• FENT MEMORIA: **SANT FRANCESC DE BORJA. UN HOME DE CULTURA**
- 3
• JOCS TRADICIONALS (LXXXIV): **D'AHÍ A AHÍ, TEULADI**
• LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
• RESENYA BIBLIOGRAFICA: **LA NORMATIVA PRÒPIA VALENCIANA**
- 4
• PASSATEMPS
• FENT MEMORIA: **LA NOVA CORONA**
• CORONA POETICA (VI): **JOSEP FERRAN GIL I NAVARRRO**

ACLARIMENT

Esta publicacio està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra colectiva, l'encarregat de la redaccio final de cada articul te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuacio de la seua preferencia. Este tema es motiu de debat, pero no de divisio, entre nosatres.

AVIS

Cada cosa al seu temps. Primer el deure: demanar-li que faça fotocopies d'est eixemplar per a repartir entre amics i coneguts. En acabant el plaer: recordar-li que ya tenim la Loteria de Nadal. El **22 de decembre de 2022** jugem al **02476**. Contacte en nosatres per a fer-se en participacions (3 €).

ACTIVITATS CULTURALS OCTUBRE DE 2022

Trobarà més informació dirigint-se a les respectives associacions:

Convencio (Convencio Valencianista)
www.convenciovalencianista.org
cvalencianista@gmail.com

INEV (Institut d'Estudis Valencians)
www.inev.org
info@inev.org

LRP (Lo Rat Penat)
C/ Trinquet de Cavallers, 9. 46003 València C.
Tel: 963 91 09 92 // www.loratpenat.org
secretaria@loratpenat.org

RACV (Real Academia de Cultura Valenciana)
C/ Avellaner 26. 46003 València C.
Tel 963 91 69 65 // www.racv.es

3 Oct (dilluns) 12 h. Seu de la RACV.

APERTURA DEL CURS DE LA ESEV
(Escola Superior d'Estudis Valencians)
Discurs inaugural: Luis Miguel Romero Villafranca
+Info: **RACV**

4 Oct (dimarts) 18 h. Llonja de la Seda. Carrer de la Llonja, 2. València C.

APERTURA DEL CURS ACADEMIC
Discurs inaugural: Francisco González de Posada, entorn a Jorge Juan y Santacília.
+Info: **RACV**

6 Oct (dijous) 18 h. Seu de la RACV.

PRESENTACIO DE LLIBRE: Paqui Llosá i Fernando Moreno: *València Pionera en España y el Mundo*.
+Info: **RACV**

6 Oct (dijous) 19 h. Cafeteria Down. Mercat de Colón (València C.)

PRESENTACIO DE LLIBRES: Nacho Cagiga: *La balada de Max*, i Juan Carlos Reyes: *Breus contes d'abans de la ciència*.
+Info: **INEV**

7 Oct (divendres) 19 h. Real Monasteri de la Santíssima Trinitat. c/ Trinitat, 13. València C.

TE DEUM i entrega del premi **Crit València de l'Any 2022** a Julio Tormo.
+Info: **LRP**

9 Oct (dumenge) 11 h. Catedral. València C.

SOLEMNE TE DEUM presidit per la Senyera de Lo Rat Penat.
+Info: **LRP**

9 D'OCTUBRE

DIA NACIONAL VALENCIÀ

A les 12 h. en la
Plaça de l'Ajuntament
de València C.

BAIXADA DE LA REAL SENYERA

I
PROCESSO
CIVICA

(Continúa en la página següent)

FENT MEMORIA

Sant Francesc de Borja. Un home de cultura

M^aA.M.C.

El 3 d'octubre de 2021, dia de la festivitat de **Sant Francesc de Borja** (Gandia, 28/10/1510 - Roma, 30/09/1572), s'inaugurava el **Any Jubilar** que la **Santa Seu** concedí a la **Diocesis Valentina** per a celebrar els 350 anys de la canonisació del IV duc de **Gandia** per part del papa **Clement X**. Est aconyentiment es clausura el proper 3 d'octubre, data en la que es celebra el 450 aniversari del seu falliment. Finalisa una programació d'actes i commemoracions que s'han anat celebrant, tant en l'àmbit religiós com en el secler, en l'objectiu principal de donar a conèixer ad esta indispensable figura del segle XVI en les seues diferents facetes, des del seu alvertent mes espiritual com a jesuïta fins a la seua labor com a diplomàtic i administrador del llegat familiar del ducat de Gandia.

A lo llarg d'estos 12 mesos s'ha desenrollat una programació institucional que ha profundisat en el coneixement i ha projectat la figura històrica del IV duc de Gandia, marquès de **Llombay**, virrei de **Catalunya** i **III General de la Companyia de Jesus**.

Poc coneguda es la passió que el sant sempre va sentir per la música sacra i la composició musical, una de les seues aficions, junt a la de la caça, que abandonaria tan pronte se propingue dedicar-se a la vida religiosa. Des de ben menut, Francesc, al pertanyer a un llinatge de la noblea, se familiarisaria en la música sacra per l'assistència, junt a sos pares, als diferents actes religiosos (**Capella de la Colegiata**) i activitats lúdiques musicals, a on s'interpretaria música barroca i de cambra. També, conforme anà fent-se major, perfeccionaria el seu coneixement, pels diferents llocs de la cort imperial en els que hague de discorrer la seua vida de formació i estudi.

Un dels experts en el tema, **Bernardo Adam**, considera a Sant Francesc de Borja com a un autor molt rellevant en la música del segle XVI i restaurador de la música clàssica.

L'obra mes coneguda que se li atribueix es "**Visitatio sepulchri**", un drama

liliturgic escrit en 1551, que representa els episodis del Soterrar i la Resurrecció de Crist.

Igualment se sap que escriu unes atres composicions religioses de menor notorietat, pero també considera des pels especialistes com excelents, encara que hi ha dificultat en alguns dels casos per a confirmar la seua autoria. La singular personalitat de Francesc de Borja i Arago fa que la seua figura siga interessant per a l'estudi, pero hi ha aspectes que, per falta d'informació i documentació, resulten confusos; en particular la seua faceta de compositor i promotor de la música sacra.

En la línia dels actes en commemoració de l'Any Jubilar, s'ha organitzat (**Ajuntament Gandia, Junta Hermandats**) un cicle de **Música Barroca** celebrat, entre uns atres llocs, en el **Palau Ducal**.

Sant Francesc de Borja fundà en 1546 l'edifici de la **Universitat de Gandia**, ini-

cialment **Colege de Sant Sebastia**, per a la cristianisació dels moriscs, segons la tradició, que posteriorment, en una bula del papa **Pau III** de 1547 i en un privilegi de **Carles V** de 1550, se convertiria, junt a la de **València** i **Oriola**, en la tercera Universitat del **Regne de València**, i en la primera universitat jesuïta del món. El mateix Francesc de Borja se doctorà en Teologia en esta institució.

La família Borja tingue molta influència en la localitat de Gandia. El Palau Ducal es sense dubte u dels llocs mes importants d'esta ciutat –coneguda com la **ciutat ducal**– relacionat en el sant: es a on ell va naixer i la llar de la seua família (antepassats i descendents). Est edifici es un referent viu de l'història vixcuda per esta poderosa família i contribueix enormement a mantindre dit llegat.

Sant Francesc de Borja es el patró de Gandia i les festes patronals en el seu honor se celebren entre finals de setembre i la seua onomàstica. En els Borja, la saga valenciana mes universal, Gandia vixque un renaixement cultural, patrimonial, artístic i econòmic.

ORATORI DE SANT FRANCESC DE BORJA, EN EL PALAU DUCAL DE GANDIA

Rogle en Internet

Facebook: **Rogle Constanti Llombart**
Twitter: **@rogleconstanti**
Tots els eixemplars editats fins ara estan, en pdf, en:
www.rogleconstantillombart.com

D'ahi a ahi, teuladi

Se juga en una pilota o, en el seu defecte, en un toll de paper embolicat i nugat en una corda o similar, que serviria igual. Els jugadors poden ser tots els que vullguen participar.

Se tira a l'aire la pilota i, qui l'agarra, es qui llança a pegar a un atre. Si li pega a u, este se'n va fora; si, pel contrari, algu li l'empoma, sera ell qui pagarà i abandonarà el joc, mentres que qui l'ha empomat sera el nou tirador.

Qui tira sempre avisa: "D'ahi a ahi, teuladi; si no l'agarres per a mi". Si conseguix pegar ad algu, torna a tirar a l'aire el mateix i l'atre queda fora. Si l'empoma se'n va fora el que tira, i si cau a terra..., qui l'agarre per ad ell, que sera qui la llance.

Guanya qui queda l'ultim.

Com sempre, hi ha diferents versions. En una d'elles son els demes els que criden al tirador: "D'ahi, d'ahi", indicant-li que tire des d'a on està i no s'acoste mes. Lo demes es similar.

Modernament se practica un joc en uns principis pareguts, per equips, en regles establides, al que se nomena 'cementeri' o 'balo presoner'.

RETRAT DE LA SEUA FILLA TERE-SA, DE MANUELA BALLESTER

RESENYA BIBLIOGRAFICA

J.B.A

Giner i Bayarri, Pau

La normativa pròpia valenciana

Mosseguello. Castello, 2022

(592 pàgines)

Esta novetat editorial, l'autor de la qual és el mege benimacler Pau Giner, se presentà a finals de juny i és el treball més extens que s'ha realitzat sobre la normativa pròpia valenciana (les Normes d'El Puig o de la RACV). El llibre comença en el pròleg del president de Convencio Valencianista, Joan Batiste Sancho, que fa una magnífica introducció a l'obra, fent referència a la situació actual de la normativa i fent una crida a la concòrdia entre els usuaris d'esta.

El llibre, que conta en vora mil imàgens a color, s'estructura en diverses parts ben diferenciades:

L'Història de la normativa pròpia: un repàs des dels inicis de la codificació netament valenciana a finals del segle XIX, que va tindre com a figura més destacada a Lluís Fullana. Va ser rescatada per Miquel Adlert i adoptada per gran part dels valencians. La creació d'esta normativació ha comptat en gran recolzament social pero s'ha vist atacada des dels poders polítics.

Corpus normatiu, importància i edició de llibres en llengua valenciana: Se descriu tot el cos normatiu (diccionaris, gramàtiques, ortografies, flexions verbals...), se compara en unes altres llengües i normatives i se fa una descripció de tot lo publicat en valencià.

L'us social de la normativa: se numera l'us que han fet d'ella organismes oficials, festes populars, associacions i entitats culturals, mijos de comunicació, ensenyança i cursos, esports, música, empreses audiovisuals privades, religió, la xàrcia, partits polítics...

Recolzament popular de les Normes d'El Puig: Manifestacions, actes culturals, promoció i us en els carrers.

Literatura en Normes d'El Puig: Editorials, autors, gèneros, traduccions a la llengua valenciana, certàmens lliteraris...

Biografies dels més de 400 autors que han publicat llibres en normativa valenciana incloent les obres publicades.

Llistat de tots els llibres publicats en Normes d'El Puig classificats per editorials incloent el títol, autors, pàgines i gènere.

Relació dels firmants de les Normes d'El Puig en l'acte d'adhesió del 7 de març de 1981.

Cronologia de la Normativa pròpia valenciana.

ACTIVITATS CULTURALS

OCTUBRE DE 2022

(Ve de la pagina anterior)

9 Oct (dumenge) 10:30 h. Punt de trobada: a l'entorn de l'estatua de Vinatea. Pça. Ajuntament. Valencia C.

Participacio en la **PROCESO CIVICA**.

El **Rogle** acodirà, junt en diverses associacions valencianistes, baix el paraigües de **L'Encontre**.

+Info: **Rogle**

LXXIII CURSOS DE LO RAT PENAT

▪ **Cursos de Llengua Valenciana.** Inici: **17 oct**

Nivells: Basic (A1/A2), Elemental (B1/B2), Mig (C1/C2), Superior i Professorat. Opcions presencial i telematica.

▪ **Curs d'Introducció a la Poesia.** Inici: **novembre**. Dos nivells: elemental i avançat. A distancia en algun seminari presencial.

▪ **Curs d'Interpretació i Direcció Escènica.** Inici: **novembre**. Presencial.

▪ **Curs de Revalencianisació Llingüística.** Inici: **novembre**. Dirigít a persones que ya conten en el títol "Mitjà" de la "Junta Qualificadora" pero desigen revalencianisar-se. Presencial o a distancia o abdos d'acort les preferencies dels alumnes.

▪ **Tertúlia de cultura valenciana - pràctica del valencià oral.** Inici: **octubre**. Presencial.

A lo llarc del curs s'organizaran seminaris formatius i jornades sobre temes concrets. S'informarà en antelacio.

Matricula oberta

+Info: cursos@loratpenat.org, **LRP**

CURSOS DE LLENGUA VALENCIANA DEL INEV

19 Oct (dimecres). Començament dels cursos.

Graus Elemental i Mig

Exclusivament en modalitat a distancia/en llinia. Tutories presencials per a resoldre dubtes i practica oral.

Matricula oberta fins al 15 de decembre.

+Info: **INEV**

29 Oct (dissabte) Llombay.

TOTS ELS DIES 9. Homenage a sant Francesc de Borja.

La previsio, per confirmar, es fer una visita a llocs emblematics i un dinar (optatiu).

+Info: **Rogle i Convencio**

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusio ad esta publicacio es la millor forma de colaborar en nosatres. Tambe pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **colaborador** (12 € a l'any), i t'enviarém a casa tots els numeros que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna puntual aportacio economica, tambe te quedariem molt agrats. El nostre numero de conte, en **Caixa Popular**, es:

ES52 3159 0018 1926 1586 4721

Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.	1. Que es de pedra o te aparencia de pedra.	1.	—	—	<u>I</u>	—	—	—
	2. Planta originaria de l'India, la qual posseix un rizoma aromatic i de sabor aspre i coent, que s'utilisa en medicina per les seues propietats per a combatre el mal de panxa, els refredats o els marejos i tambe en la cuina com a condiment.		2.	—	—	<u>G</u>	—	—
La solucio a peu de pagina.	3. Colp pegat al cap en la palma de la ma.	3.	—	—	—	—	<u>C</u>	—
	4. Persona naixcuda en les antigues colonies europees d'America, pero de pares europeus.	4.	—	—	—	—	<u>L</u>	—
	5. Pardal negre en el bec groc, en el cas dels mascles i marro en el bec del mateix color, en el cas de les femelles. S'alimenta d'insectes, fruits i llavors i te la capacitat de repetir sons, inclus la veu humana.	5.	—	—	<u>R</u>	—	—	—
	6. Canyes entrelligades entre si per a diferents usos: sostindre teulades, fer trespols, posar fruita per a que es seque, etc.	6.	—	—	—	—	<u>C</u>	—
	7. Fortalea o palau fortificat a on residia un dirigent arap.	7.	—	—	—	—	<u>S</u>	—
	8. Residus de l'oli que queden al fondo d'un recipient.	8.	—	<u>O</u>	—	—	—	—
	9. Planta herbacea aromatica, se cria en les montanyes i les seues fulles i flors son molt utilitzades en la cuina com a condiment.	9.	—	—	—	—	<u>N</u>	—

Centenari de la coronacio de la Mare de Deu dels Desamparats

FENT MEMORIA

J.M.M.

La nova corona

CORONA POETICA (VI)

La corona oferta a la Mare de Deu l'any 1923, que cenyi la seua venerada image, desaparegue en 1936; tambe la vara d'assussenes junt ad unes atres joyes. Passada la confrontacio fraticida, i despuix d'una serie de vicissituds —entre elles la restauracio de la propia image, que havia segut profanada i salvada miraculosament de l'incendi provocat en la Real Basilica en 1936—, l'any 1941, de nou, s'obria una subscripcio popular en l'objecte de repondre els atributs robats i desapareguts. Foren novament molts els donatius que se reberen, tant en diners com en especie (or i joyes), per a confeccionar de nou corona, nimbo i tingue lloc en la plaça de la Mare de demes complements. L'encarrec de la que havia de ser la nova corona partia de la **Junta de la Real Confraria** en l'imperatiu de que fora com la de l'any 1923. Serien precisament els fills de **Josep Sugrañes** els encarregats de realisar el projecte.

El Excmo. y Rvdmo. Sr. Arzobispo, Dr. D. Prudencio Melo, bendice la nueva corona de la Virgen que le presenta el Excmo. Sr. Barón de Cárcer, alcalde de la ciudad.

IMAGE DEL LLIBRE D'EMILIO M^a. APARICIO OLMOS. *NUESTRA SEÑORA DE LOS DESAMPARADOS PATRONA DE LA REGIÓN VALENCIANA*, VALENCIA, 1962. P. 345.

La coronacio l'efectuà, en este cas, el llavors arquebisbe de Valencia, **Prudencio Melo**, el 11 de maig, el mateix

dia de la celebracio de la festivitat de la Patrona de Valencia, en un acte que tingue lloc en la plaça de la Mare de Deu. L'arquebisbe benei la nova corona, que oferia en nom de Valencia el llavors alcalde de la capital, **Joaquín Manglano y Cucaló de Montull, baro de Carcer**.

La joya estava composta per 2670 pedres precioses, d'elles 17 esmaragdes, 529 perles i 1270 brillants, a banda de topazis, safirs, aiguamarines i rubins.

Davant el centenari de la coronació

Prop tenim l'aniversari esperat en devoció on complirà centenari la teua coronació.

Un event extraordinari que és mereix celebració on se conjugue en binari gratitud i admiració.

I al temps, te preguem a l'hora que a este món de hui l'ampares perque de totes les Mares,

sempre seràs protectora dels folls, innocents i orats i Verge dels Desamparats!

Josep Ferran Gil i Navarro

Solucio: Verticals: 1. ENARENAR 2. REBOLICAR 3. CALBIÇO 4. CRIOLL 5. MERLA 6. CANYIÇ 7. ALCASSER 8. MORÇA 9. ORENGA

I RECORDA... La nostra primera paraula es **enarenar**. Se diu que està **enarenat** allo que està tapat o cobert en arena. Eix. *S'ha enarenat tot el passeig com a conseqüencia del fort temporal.*
 La nostra segona paraula es **rebolicar**. Un **rebolit** es un conjunt de coses desordenades; tambe, l'accio i efecte de rebolicar. Una **rebolica** es un rebombori, tumult o confusio de persones o coses desordenades. Està **rebolicat** allo que està desordenat, barrejat o enredrat; tambe se diu de l'orage prou inestable. Eix. *No me reboliques els armaris de la cuina, yo te dire a on estan les coses. / Igual fa sol que escomença a ploure, està l'orage molt rebolicat.*